

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο πενταμελές τμήμα)
της 13ης Σεπτεμβρίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-244/93 και T-486/93,

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Deggendorf (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους Walter Forstner, Lutz Radtke και Karl-Heinz Schupp, δικηγόρους Deggendorf, επικουρούμενους από τον Michael Schweitzer, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Passau, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον M. Stein, Bayerische Landesbank International SA, 7-9, boulevard Royal,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τους Ernst Röder, Ministerialrat, και Bernd Kloeke, Regierungsrat, αμφότερους του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας,

παρεμβαίνουσα,

κατά

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Antoino Abate, κύριο νομικό σύμβουλο, Bernhard Jansen, Bernard Langeheine, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, και Claus Michael Harpe, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στην Επιτροπή, επικουρούμενους από τον Meinhard Hilf, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχουν ως αντικείμενο την ακύρωση του άρθρου 2 της απόφασης 91/391/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 26ης Μαρτίου 1991, σχετικά με ενισχύσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως προς την εταιρία Degendorf GmbH, εταιρία παραγωγής νημάτων από πολυαμίδιο και πολυεστέρα, με έδρα το Degendorf (Βαυαρία) (ΕΕ L 215, σ. 16), και του άρθρου 2 της απόφασης 92/330/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 1991, σχετικά με ενίσχυση της Γερμανίας υπέρ της επιχειρήσεως Textilwerke Degendorf GmbH (ΕΕ 1992, L 183, σ. 36),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Biancarelli, Πρόεδρο, R. Schintgen, C. P. Briët, R. García-Valdecasas και C. W. Bellamy, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 10ης Ιανουαρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

- 1 Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1981-1983, η προσφεύγουσα, η TWD Textilwerke Deggendorf GmbH (στο εξής: TWD), εταιρία που ασκεί τις δραστηριότητες της στον τομέα των συνθετικών ινών, έλαβε κρατικές ενισχύσεις, οι οποίες δεν είχαν προηγουμένως κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και οι οποίες συνίσταντο σε επιδότηση 6,12 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων (DM) εκ μέρους της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως και σε δάνεια 11 εκατομμυρίων DM εκ μέρους του ομοσπονδίου κράτους της Βαυαρίας με προτιμησιακούς όρους (στο εξής: ενισχύσεις TWD I). Μετά από καθυστερημένη κοινοποίηση στην οποία προέβησαν οι γερμανικές αρχές τον Μάρτιο και Ιούλιο του 1985 κατόπιν επανειλημμένων αιτήσεων της Επιτροπής, αυτή έλαβε, στις 21 Μαΐου 1986, την απόφαση 86/509/ΕΟΚ, σχετικά με ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας σε παραγωγό νημάτων πολυαμιδίου και πολυεστέρα εγκατεστημένο στο Deggendorf (ΕΕ L 300, σ. 34, στο εξής: απόφαση TWD I), διαπιστώνοντας ότι οι εν λόγω ενισχύσεις ήσαν, αφενός, παράνομες λόγω του ότι κατά παράβαση του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ δεν είχαν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και, αφετέρου, ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, καθόσον δεν πληρούσαν καμία από τις προϋποθέσεις του άρθρου 92, παράγραφοι 2 και 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, ιδίως για τον λόγο ότι ήταν αντίθετες προς τον κώδικα των ενισχύσεων προς τον τομέα των συνθετικών ινών και νημάτων (στο εξής: κώδικας του τομέα). Η απόφαση διέταξε την επιστροφή των εν λόγω ενισχύσεων. Λόγω μη ασκήσεως προσφυγής, η απόφαση TWD I κατέστη απρόσβλητη.
- 2 Στις 19 Μαρτίου 1987, ο Γερμανός Ομοσπονδιακός Υπουργός Εθνικής Οικονομίας ανακάλεσε τα πιστοποιητικά που αφορούσαν τη χορηγηθείσα από τη Γερμανική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση επιδότηση 6,12 εκατομμυρίων DM, προκειμένου να την ανακτήσει σύμφωνα με την απόφαση TWD I. Ωστόσο, η προσφεύγουσα προσέβαλε την ανάκληση αυτή ενώπιον των εθνικών διοικητικών δικαστηρίων, ασκώντας προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Köln και στη συνέχεια έφεση κατά της αποφάσεως του ως άνω δικαστηρίου ενώπιον του Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen.

- 3 Στις 31 Οκτωβρίου 1989, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κοινοποίησε στην Επιτροπή δεύτερο σχέδιο ενισχύσεων υπέρ της προσφεύγουσας, το οποίο περιελάμβανε νέα επιδότηση 4,52 εκατομμυρίων DM και τη χορήγηση δύο δανείων 6 και 14 εκατομμυρίων DM αντιστοίχως με προτιμησιακούς όρους (στο εξής: ενισχύσεις TWD II). Στις 26 Μαρτίου 1991, η Επιτροπή έλαβε την απόφαση 91/391/ΕΟΚ, σχετικά με ενισχύσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως προς την εταιρία Deggen Dorf GmbH, εταιρία παραγωγής νημάτων από πολυαμίδιο και πολυεστέρα, με έδρα το Deggen Dorf (Βαυαρία) (ΕΕ L 215, σ. 16, στο εξής: απόφαση TWD II). Τα άρθρα 1 και 2 της αποφάσεως TWD II έχουν ως εξής:

«Άρθρο 1

Οι ενισχύσεις προς την Deggen Dorf, υπό μορφή επιχορήγησης ύψους 4 520 000 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων και δύο χαμηλότοκων δανείων ύψους 6 και 14 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων για περίοδο οκτώ και δώδεκα ετών αντιστοίχως με επιτόκιο 5 % και διετή περίοδο χάριτος, που κοινοποιήθηκαν από τις γερμανικές αρχές στην Επιτροπή με επιστολή της 31ης Οκτωβρίου 1989, συμβιβάζονται με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Άρθρο 2

Οι γερμανικές αρχές καλούνται να αναστείλουν την πληρωμή προς την Deggen Dorf των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της παρούσας απόφασης μέχρι να τους επιστραφούν οι ασυμβίβαστες ενισχύσεις που αναφέρονται στην απόφαση 86/509/ΕΟΚ.»

- 4 Η απόφαση TWD II δεν προσβλήθηκε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αλλά η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Ιουνίου 1991, άσκησε προσφυγή, η οποία καταχωρίστηκε στο πρωτόκολλο του Δικαστηρίου με τον αριθμό υποθέσεως C-161/91, και ζήτησε την ακύρωση του άρθρου 2 της ως άνω αποφάσεως.

5. Εν τω μεταξύ, στις 25 Φεβρουαρίου 1991, οι γερμανικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τρίτο σχέδιο ενισχύσεων υπέρ της προσφεύγουσας υπό μορφή χαμηλοτόκων δανείων (στο εξής: ενισχύσεις TWD III). Οι ενισχύσεις αυτές αφορούσαν επενδύσεις που επρόκειτο να γίνουν στην επιχείρηση Pietsch, η οποία ειδικευόταν στην κατασκευή κουρτινών από ύφασμα και την οποία είχε εξαγοράσει η προσφεύγουσα. Στις 18 Δεκεμβρίου 1991, η Επιτροπή έλαβε την απόφαση 92/330/ΕΟΚ, σχετικά με ενίσχυση της Γερμανίας υπέρ της επιχειρήσεως Textilwerke Deggendorf GmbH (ΕΕ 1992, L 183, σ. 36, στο εξής: TWD III), το διατακτικό της οποίας είναι παρόμοιο με το διατακτικό της αποφάσεως TWD II. Το διατακτικό της αποφάσεως TWD III έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Οι ενισχύσεις υπό μορφή επιδοτούμενων δανείων ύψους 2,8 και 3 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων, δεκαπενταετούς και οκταετούς διάρκειας αντίστοιχα, που χορηγήθηκαν με επιτόκιο 4,5 % και τριετή περίοδο χάριτος, στην εταιρία Textilwerke Deggendorf GmbH και κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή με επιστολή των γερμανικών αρχών, της 25ης Φεβρουαρίου 1991, συμβιβάζονται με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Άρθρο 2

Η Γερμανία υποχρεούται να αναστείλει την καταβολή στην εταιρία Deggendorf των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της παρούσας απόφασης, μέχρις ότου προβεί σε ανάκτηση των ασυμβίβαστων ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της απόφασης 86/509/ΕΟΚ.

Άρθρο 3

Η Γερμανία ενημερώνει την Επιτροπή, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, για τα μέτρα που έλαβε σε συμμόρφωση μ' αυτήν.

(...).»

- 6 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Απριλίου 1992, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας άσκησε προσφυγή, η οποία καταχωρίστηκε στο πρωτόκολλο του Δικαστηρίου με τον αριθμό υποθέσεως C-110/92 και με την οποία διώκεται η ακύρωση των άρθρων 2 και 3 της αποφάσεως TWD III.
- 7 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Μαΐου 1992, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή, η οποία καταχωρίστηκε στο πρωτόκολλο του Δικαστηρίου με τον αριθμό υποθέσεως C-220/92 και με την οποία διώκεται η ακύρωση του άρθρου 2 της αποφάσεως TWD III.
- 8 Με διάταξη της 12ης Μαρτίου 1993, διατάχθηκε η συνεκδίκηση των υποθέσεων C-161/91 (υπόθεση αφορώσα την απόφαση TWD II) και C-110/92 και C-220/92 (υποθέσεις αφορώσες τις αποφάσεις TWD III), προς διευκλίνηση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 9 Κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, για την τροποποίηση της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 144, σ. 21), το Δικαστήριο, με διάταξη της 15ης Σεπτεμβρίου 1993, διέταξε τον χωρισμό της υποθέσεως C-110/92, Γερμανία κατά Επιτροπής, από τις υποθέσεις C-161/91 και C-220/92, TWD κατά Επιτροπής, και, με διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, παρέπεμψε τις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-161/92 και C-220/92 στο Πρωτοδικείο. Οι υποθέσεις αυτές καταχωρίστηκαν στο πρωτόκολλο της Γραμματείας του Πρωτοδικείου με τον αριθμό υποθέσεως T-244/93 και T-486/93 αντιστοίχως.

- 10 Με διάταξη της 13ης Δεκεμβρίου 1993, το Δικαστήριο ανέστειλε, δυνάμει του άρθρου 47, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, τη διαδικασία στην υπόθεση C-110/92 μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-244/93 και T-486/93.
- 11 Εν τω μεταξύ, στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας σχετικά με τις ενισχύσεις TWD I (σκέψη 2, ανωτέρω), το Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen, με διάταξη που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Μαΐου 1992, του υπέβαλε ένα προδικαστικό ερώτημα αφορών στην ουσία το αν η προσφεύγουσα μπορούσε να προβάλει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ως παρεμπόπτον ζήτημα την ένσταση ελλείψεως νομιμότητας της αποφάσεως TWD I, παρ' όλον ότι είχε αφήσει να παρέλθει η προθεσμία του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ, και επικουρικώς το αν η απόφαση αυτή ήταν νόμιμη. Με την απόφαση της 9ης Μαρτίου 1994, στην υπόθεση C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf (Συλλογή 1994, σ. I-833), το Δικαστήριο αποφάνθηκε: «Το εθνικό δικαστήριο δεσμεύεται από απόφαση που εξέδωσε η Επιτροπή στηριζόμενη στο άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, όταν επιλαμβάνεται προσφυγής, αφορώσας την εκτέλεση της ανωτέρω αποφάσεως εκ μέρους των εθνικών αρχών, την οποία άσκησε ο δικαιούχος ενισχύσεων και αποδέκτης των εκτελεστικών μέτρων, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι η απόφαση της Επιτροπής στερείται νομιμότητας, και εφόσον ο εν λόγω αποδέκτης των ενισχύσεων, μολονότι ενημερώθηκε εγγράφως από το κράτος μέλος για την απόφαση της Επιτροπής, δεν άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως βάσει του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, ή δεν την άσκησε εντός των τασσομένων προθεσμιών.»
- 12 Με διάταξη της 22ας Μαρτίου 1994, εκδοθείσα από το Πρωτοδικείο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 42, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, επετράπη η παρέμβαση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην υπόθεση T-486/93 υπέρ της προσφεύγουσας.
- 13 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-244/93 και T-486/93, χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Ωστόσο, στο πλαίσιο μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο απηύθυνε ορισμένες γραπτές ερωτήσεις στην Επιτροπή προκειμένου αυτή να διευκρινίσει τους υπολογισμούς της ως προς το ύψος των εν λόγω ενισχύσεων. Η Επιτροπή απάντησε στις ερωτήσεις αυτές με επιστολή της 14ης Δεκεμβρίου 1994.

- 14 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου στις 10 Ιανουαρίου 1995.

Αιτήματα των διαδίκων

- 15 Στην υπόθεση T-244/93, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 26ης Μαρτίου 1991, σχετικά με ενισχύσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως προς την εταιρία Deggen Dorf GmbH, εταιρία παραγωγής νημάτων από πολυαμίδιο και πολυεστέρα, με έδρα το Deggen Dorf (Βαυαρία), κατά το μέτρο που το άρθρο 2 υποχρεώνει τις γερμανικές αρχές να αναστείλουν την καταβολή προς την προσφεύγουσα των αναφερομένων στο άρθρο 1 της αποφάσεως ενισχύσεων μέχρις ότου όντως ανακτηθούν οι αναφερόμενες στο άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Μαΐου 1986 (86/509/ΕΟΚ) ενισχύσεις, οι οποίες θεωρήθηκαν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά·

- κατά το μέτρο αυτό, απλώς και μόνον να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 26ης Μαρτίου 1991·

- 16 Στην υπόθεση T-486/93, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει το άρθρο 2 της αποφάσεως της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 1991·

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

- 17 Στην υπόθεση αυτή, η παρεμβαίνουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει το άρθρο 2 της αποφάσεως της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 1991·
  - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 18 Στις δύο υποθέσεις, η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή·
  - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 19 Με το δικόγραφο της προσφυγής της στην υπόθεση T-244/93, η προσφεύγουσα προβάλλει ουσιαστικώς τρεις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος αντλείται από την αναρμοδιότητα της Επιτροπής να θεσπίσει το άρθρο 2 της αποφάσεως TWD II. Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως TWD II την εμποδίζει να επικαλεστεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προς το εθνικό δίκαιο και συνεπώς συνιστά αδικαιολόγητη ανάμιξη στην εθνική έννομη τάξη. Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν απολαύει κανενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I, για τον λόγο ότι έχει χρησιμοποιήσει τα εισνεχθέντα κεφάλαια και έχει επιστρέψει τα χορηγηθέντα δάνεια.

20 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, στην υπόθεση T-244/94, η προσφεύγουσα προβάλλει ουσιαστικώς δύο προσθέτους λόγους ακυρώσεως αντλουμένους, πρώτον, από το ότι τουλάχιστον ένα μέρος των ενισχύσεων TWD I πληρούσε τις ουσιαστικές προϋποθέσεις προκειμένου να χαρακτηριστεί νόμιμο και, δεύτερον, από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθότι η Επιτροπή δεν επέτρεψε την καταβολή του υπολοίπου των ενισχύσεων TWD II κατόπιν αφαιρέσεως του ποσού των ενισχύσεων TWD I.

21 Με το δικόγραφο της προσφυγής της στην υπόθεση T-486/93, η προσφεύγουσα προβάλλει ουσιαστικώς έξι λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος αντλείται από την αναρμοδιότητα της Επιτροπής να θεσπίσει το άρθρο 2 της αποφάσεως TWD III. Ο δεύτερος αντλείται από κατάχρηση εξουσίας, καθότι η Επιτροπή, θεσπίζοντας το άρθρο 2 της αποφάσεως TWD III, επεδίωξε να ασκήσει πίεση στην προσφεύγουσα, προκειμένου η προσφεύγουσα να μη μπορέσει να επικαλεστεί δικαιώματα των οποίων απολαύει εντός του εθνικού νομικού συστήματος, και σφετερίσθηκε τις εξουσίες κράτους μέλους. Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν απολαύει ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I, δεδομένου ότι, αφενός, έχουν τηρηθεί οι απαιτήσεις της αποφάσεως TWD I και, αφετέρου, έχει συστήσει αποθεματικό προβλέποντας το ενδεχόμενο δυσμενούς εκβάσεως της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθόσον ειδικότερα η Επιτροπή δεν επέτρεψε την καταβολή της διαφοράς μεταξύ, αφενός, του αθροίσματος των ενισχύσεων TWD II και TWD III και, αφετέρου, του ποσού της ενισχύσεως TWD I. Ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από το ότι τουλάχιστον ένα μέρος των ενισχύσεων TWD I πληρούσε τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί νόμιμο. Τέλος, με τον έκτο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δυνάμει του γερμανικού δικαίου, το οποίο μόνον αυτό έχει εφαρμογή επί του αιτήματος περί επιστροφής, δεν υφίσταται δυνατότητα αναζητήσεως των ενισχύσεων TWD I.

22 Πρέπει να εξεταστούν από κοινού οι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλονται και στις δύο υποθέσεις. Πρέπει επίσης να ομαδοποιηθούν ορισμένοι από τους λόγους αυτούς, κατά το μέτρο που αλληλοκαλύπτονται. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι είναι πρόσφορο να εξετάσει με την πιο κάτω σειρά τους προβαλλομένους από την προσφεύγουσα λόγους ακυρώσεως:

— πρώτον, θα εξεταστούν οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από την αναρμοδιότητα της Επιτροπής, καθώς και από την παραβίαση των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών·

- δεύτερον, θα εξεταστούν οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από την έλλειψη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I·
- τρίτον, θα εξεταστούν οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας και
- τέταρτον, θα εξεταστούν οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από το παράνομο των ενισχύσεων TWD I.

Επί των λόγων ακυρώσεως που αντλούνται από την αναρμοδιότητα της Επιτροπής, καθώς και από την παραβίαση των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

23 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν υφίσταται νομικό έρεισμα για την αναστολή της καταβολής των ενισχύσεων TWD II και TWD III που διατάχθηκε με το άρθρο 2 του διατακτικού των επιμάχων αποφάσεων. Επί πλέον, επικαλείται ουσιαστικώς παραβίαση εκ μέρους της Επιτροπής των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών, ισχυριζόμενη ειδικά ότι το άρθρο 2 των πιο πάνω διατακτικών συνιστά «αδιαιολόγητη ανάμιξη» στην εθνική έννομη τάξη.

24 Βέβαια, η Επιτροπή, όταν λαμβάνει μια απόφαση στο πλαίσιο του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης, απολαύει ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως, αλλά η εξουσία αυτή πρέπει να ασκείται κατά τους τύπους που τάσσει το κοινοτικό δίκαιο. Συνεπώς, η Επιτροπή, εφόσον είχε σκοπό να κάνει χρήση ενός μέσου εξαναγκασμού, προκειμένου να υποχρεώσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να ζητήσει την επιστροφή των ενισχύσεων TWD I, ήταν, κατά την προσφεύγουσα, υποχρεωμένη να προσφύγει στη διαδικασία του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ ή στη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης και όχι στη μη προβλεπόμενη από τη

Συνθήκη διαδικασία της υπό αίρεση εγκρίσεως (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 1992, C-294/90, British Aerospace και Rover κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-493, σκέψεις 11 επ.). Ομοίως, η παρεχομένη από το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης δυνατότητα «τροποποιήσεως» της ενισχύσεως αφορά μόνον τις ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά ενισχύσεις, πράγμα που, κατά τις ίδιες τις αποφάσεις, δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

25 Επί πλέον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι στα κράτη μέλη απόκειται να ανακτούν τις παράνομες ενισχύσεις και ότι η TWD δικαιούται να αντιταχθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στην ανάκτηση των ενισχύσεων TWD I, επικαλούμενη την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, 205/82 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κ.λπ., Συλλογή 1983, σ. 2633). Υπό τις συνθήκες αυτές, ο συσχετισμός, στον οποίο προέβησαν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, των ενισχύσεων TWD I με τις ενισχύσεις TWD II και TWD III, αντιστοίχως, συνιστά αδικαιολόγητη ανάμιξη στην εθνική έννομη τάξη. Συγκεκριμένα, η αναστολή της καταβολής των ενισχύσεων TWD II και TWD III εμποδίζει την TWD να επικαλεστεί την προστατευόμενη από το εθνικό δίκαιο δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της, δεδομένου ότι, ακόμη και αν δικαιωθεί στη διαδικασία που έχει κινήσει ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, ποτέ δεν θα μπορέσει να λάβει τις ενισχύσεις TWD II και TWD III.

26 Επί πλέον, η Επιτροπή, υπογραμμίζοντας στις αποφάσεις TWD II και TWD III ότι δεν διέθετε «κανένα μέσο καταναγκασμού για να επιταχύνει ή να επιβάλει την εκτέλεση της απόφασης του 1986», επιχείρησε να ασκήσει οικονομική πίεση στην TWD, προκειμένου να επιτύχει την επιστροφή των ενισχύσεων TWD I, πράγμα που συνιστά κατάχρηση εξουσίας και σφετερισμό των εξουσιών κράτους μέλους. Δεδομένου ότι η διαδικασία ανακτήσεως διέπεται από το εθνικό δίκαιο, η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει, χωρίς να αναμείνει την απόφαση του εθνικού δικαστηρίου, ότι η TWD έχει την υποχρέωση να επιστρέψει τις ενισχύσεις TWD I και, συνεπώς, δεν μπορούσε να εξαρτήσει την έγκρισή της από αίρεση.

27 Όσο για τη θέση της εξ απόψεως εθνικού δικαίου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η επιστροφή είναι τώρα αδύνατη, όσον αφορά τα δύο δάνεια που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας. Εφόσον το πιο πάνω κράτος δεν έχει ζητήσει την επιστροφή των ενισχύσεων αυτών, τώρα η επιστροφή αυτή είναι αδύνατον να γίνει, βάσει του άρθρου 48 του Verwaltungsverfahrensgesetz

(νόμου περί διοικητικής δικονομίας, στο εξής: VwVfG), το οποίο απαιτεί να ανακαλούνται οι παράνομες διοικητικές πράξεις εντός προθεσμίας ενός έτους από το χρονικό σημείο που η διοίκηση έλαβε γνώση των περιστάσεων που δικαιολογούν το μέτρο αυτό.

28 Όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι επικαλέστηκε την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της, καθώς και τις διατάξεις του VwVfG, στο πλαίσιο της προσφυγής της ενώπιον του Verwaltungsgericht Köln και, στη συνέχεια, στο πλαίσιο της εφέσεως της ενώπιον του Oberwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen. Ισχυρίστηκε ότι σε κανένα χρονικό σημείο δεν ενημερώθηκε ότι κοινοτικές διατάξεις αντιτίθενται στις ενισχύσεις TWD I, με αποτέλεσμα ότι, όταν υλοποιήθηκε η επένδυση και ελήφθησαν οι αντίστοιχες εθνικές διοικητικές αποφάσεις, ήταν δυνατόν να έχει εμπιστοσύνη ως προς το ότι δεν θα της εξηλείτο να επιστρέψει τις ενισχύσεις αυτές. Επί πλέον, η ετήσια προθεσμία του άρθρου 48 του VwVfG παρήλθε έναντι των γερμανικών ομοσπονδιακών αρχών, οι οποίες γνώριζαν ότι οι αποφάσεις περί χορηγήσεως των ενισχύσεων TWD I ήταν παράνομες ήδη από τότε που οι αποφάσεις αυτές είχαν ληφθεί.

29 Παρ' όλον ότι, κατά την απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1990, σ. I-3437), η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να έχει εφαρμογή επί ενισχύσεων που χορηγούνται κατά παράβαση του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης, υφίστανται όμως περιπτώσεις όπου η επιχείρηση μπορεί να έχει εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα των ενισχύσεων και όπου, σε τελική ανάλυση, στο Δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν έχει εφαρμογή η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Τούτο συμβαίνει εν προκειμένω, δεδομένου ότι, αφενός, ο κώδικας του τομέα δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, και έτσι ήρθε σε γνώση της προσφεύγουσας, μόλις το 1985, μετά την αίτηση και τη χορήγηση των ενισχύσεων TWD I, και, αφετέρου, η προσφεύγουσα είχε λάβει εκ μέρους των γερμανικών αρχών διαβεβαιώσεις ως προς τη νομιμότητα των εν λόγω ενισχύσεων. Η προηγούμενη δημοσίευση του κώδικα του τομέα στο *Δελτίο των Κοινοτήτων* δεν είναι δυνατόν, κατά την προσφεύγουσα, να επαρκέσει προς στήριξη της υποχρεώσεώς της να λάβει γνώση του κώδικα αυτού.

30 Η παρεμβαίνουσα στην υπόθεση T-486/93 δεν αμφισβητεί τη δυνατότητα της Επιτροπής να λάβει υπόψη ένα αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που έχει αποκτήσει η προσφεύγουσα, αλλά φρονεί ότι, εν προκειμένω, στερείται ενδιαφέροντος το ζήτημα μέχρι ποίου σημείου μπορεί η Επιτροπή να λάβει υπόψη

τις συνέπειες της διατηρήσεως των ενισχύσεων TWD I. Εφόσον η απόφαση TWD III διαπίστωσε το συμβιβαστό των ενισχύσεων TWD III με την κοινή αγορά, δεν μπορεί να απαγορευθεί η καταβολή των ενισχύσεων αυτών. Συνεπώς, η αναβλητική αίτηση στερείται νομικού ερείσματος· ως μέτρο περιοριστικό των δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων, καθιστά αναγκαία την ύπαρξη αρμοδιότητας δύναμει της Συνθήκης (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1965, 111/63, Lemmerz-Werke κατά Ανωτάτης Αρχής, Recueil, σ. 835, συγκεκριμένα σ. 852¹), δεδομένου ότι δεν επιτρέπεται στην Επιτροπή να εφαρμόζει διαδικασίες που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη (προαναφερθείσα απόφαση British Aerospace και Rover κατά Επιτροπής, σκέψη 14). Οι διατάξεις του άρθρου 93, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, και του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης έχουν ως αποτέλεσμα ότι το κράτος μέλος οφείλει να καταργήσει ή να τροποποιήσει μια ενίσχυση της οποίας έχει διαπιστωθεί το ασυμβίβαστο και όχι ότι οφείλει να παραλείψει να καταβάλει μια ενίσχυση της οποίας έχει διαπιστωθεί το συμβιβαστό.

- 31 Εξάλλου, το πλεονέκτημα που παρασχέθηκε στην προσφεύγουσα με τις ενισχύσεις TWD I, ακόμη και αν υποτεθεί ότι εξακολουθεί να υφίσταται, δεν είναι τίποτε άλλο παρά η συνέπεια του δικαιώματός της να αντιταχθεί στην αναζήτηση των ενισχύσεων αυτών, ο δε συσχετισμός στον οποίο προέβη η Επιτροπή είναι ασυμβίβαστος με τις αρχές του κράτους δικαίου, στην περίπτωση που η προσφεύγουσα δικαιωθεί στη διαδικασία που έχει κινήσει ενώπιον εθνικών δικαστηρίων. Εφόσον η ανάκτηση των ενισχύσεων υπόκειται στο εθνικό δίκαιο, η Επιτροπή οφείλει να αποδέχεται τις σχετικές συνέπειες και δεν της επιτρέπεται να τις διαστρέφει μέσω διαδικασιών που δεν προβλέπει η Συνθήκη. Το πολύ, θα μπορούσε να ασκήσει κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προσφυγή λόγω παραβάσεως.
- 32 Συγκεκριμένα, από την απόφαση TWD III προκύπτει ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε την αναβλητική αίτηση ως κύρωση, ελλείψει άλλου μέσου εξαναγκασμού για την εκτέλεση της αποφάσεως TWD I. Η επιβολή μιας τέτοιας κυρώσεως δεν έχει νομικό έρεισμα. Έπρεπε να ληφθεί υπόψη ότι οι κυρώσεις επηρεάζουν κατά ιδιαιτέρως σημαντικό τρόπο τη νομική κατάσταση των ιδιωτών και, κατά συνέπεια, καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη σαφούς και όχι διαφορομένου ερείσματος (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Σεπτεμβρίου 1984, 117/83, Köpcke, Συλλογή 1984, σ. 3291, σκέψεις 16 και επ.).
- 33 Η καθής ισχυρίζεται ότι αυτές καθαυτές οι ενισχύσεις TWD II και TWD III συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, αλλά έπρεπε να ληφθούν υπόψη όλα τα

1 — Σ.τ.μ.: υφίσταται μόνο συνοπτική μετάφραση στα ελληνικά: Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 153.

στοιχεία που μπορούσαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα των ενισχύσεων αυτών, ειδικά δε το ότι η προσφεύγουσα διατηρούσε πάντοτε τις ενισχύσεις TWD I, οι οποίες είχαν κηρυχθεί ασυμβίβαστες με απόφαση της Επιτροπής του 1986 που έχει καταστεί απρόσβλητη (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Οκτωβρίου 1991, C-261/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-4437, σκέψη 20). Όπως προκύπτει σαφώς από τις αποφάσεις TWD II και TWD III, το αποτέλεσμα των νέων ενισχύσεων TWD II ή TWD III, αντιστοίχως, σωρευόμενο με αυτό των μη ανακτηθεισών παλαιών ενισχύσεων TWD I θα παρείχε στην προσφεύγουσα ένα υπερβολικό και αδικαιολόγητο πλεονέκτημα που θα έπληττε σοβαρά το κοινό συμφέρον.

34 Οι αποφάσεις TWD II και TWD III στηρίζονται στο άρθρο 93, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, και στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης. Οι ενισχύσεις TWD II και TWD III απαγορεύονται από το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αλλά θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, δυνάμει του άρθρου 93, παράγραφος 2, στοιχείο γ', αν είχαν επιστραφεί οι ενισχύσεις TWD I. Η απόφαση αυτή ήταν η λιγότερο αυστηρή για την προσφεύγουσα, καθόσον η Επιτροπή, αν δεν είχε την εξουσία να αναστείλει την καταβολή των νέων ενισχύσεων, θα όφειλε αμέσως να τις κηρύξει καθ' ολοκληρίαν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

35 Βέβαια, η προαναφερθείσα απόφαση British Aerospace και Rover κατά Επιτροπής παραπέμπει την Επιτροπή στην παρεχόμενη από το άρθρο 93, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης δυνατότητα προσφυγής στο Δικαστήριο, αλλά, με τη σκέψη 10, παραπέμπει την Επιτροπή και στην προβλεπόμενη στο πρώτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου δυνατότητα τροποποίησης της οικείας ενισχύσεως. Η τροποποίηση των νέων ενισχύσεων με την αναστολή της καταβολής τους μέχρι την εξαφάνιση του αθεμίτου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του οποίου είχε τύχει η προσφεύγουσα αποτελούσε την πλέον κατάλληλη λύση.

36 Οι αποφάσεις TWD II και TWD III δεν περιέχουν δύο αυτοτελείς αποφάσεις, η μία από τις οποίες κηρύσσει τις ενισχύσεις συμβιβάσιμες, ενώ η άλλη αναστέλλει την καταβολή τους. Και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται περί μιας μόνον αποφάσεως η οποία διαπιστώνει ότι οι ενισχύσεις TWD II και TWD III, αντιστοίχως, δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και δεν μπορούν να καταβληθούν παρά μόνον αν η προσφεύγουσα έχει προηγουμένως επιστρέψει τις ενισχύσεις TWD I, δεδομένου ότι ο σκοπός συνίστατο στην αποκατάσταση της προτέρας καταστάσεως, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-959, σκέψη 66).

- 37 Το ότι επετράπησαν υπό αίρεση οι ενισχύσεις TWD II και TWD III δεν αποτελεί ούτε μέσο εξαναγκασμού ή οικονομικής πίεσεως ούτε περίπτωση καταχρήσεως εξουσίας. Το μοναδικό μέσο για να επιβληθεί αποτελεσματικώς η εφαρμογή της αποφάσεως TWD I, η οποία έχει καταστεί απρόσβλητη, συνίσταται στην κίνηση διαδικασίας περί διαπιστώσεως παραβάσεως της Συνθήκης από κράτος μέλος. Οι αποφάσεις TWD II και TWD III έχουν αποκλειστικό σκοπό να εμποδίσουν την καταβολή νέων ενισχύσεων που θα νόθευαν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά και που, ως εκ τούτου, θα ήταν παράνομες. Η ενδεχόμενη ύπαρξη προστατευομένης από το εθνικό δίκαιο δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να υποχρεώσει την Επιτροπή να παραβεί τις διατάξεις της Συνθήκης, με το να επιτρέψει την καταβολή νέων ενισχύσεων, οι οποίες, αν διατηρούνταν οι ενισχύσεις TWD I, θα νόθευαν τον ανταγωνισμό και δεν θα συμβιβάζονταν με την κοινή αγορά.
- 38 Εξάλλου, από την απόφαση του Verwaltungsgericht Köln της 21ης Δεκεμβρίου 1989 προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση. Στο γερμανικό δίκαιο, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη γεννάται υπό τέτοιες συνθήκες μόνον όταν ένα πρόσωπο είχε αρχικώς εμπιστοσύνη και στη συνέχεια ενήργησε αναλόγως της εμπιστοσύνης αυτής, ενώ, εν προκειμένω, η TWD πραγματοποίησε τις περισσότερες επενδύσεις της πριν λάβει τις ενισχύσεις TWD I. Εξάλλου, δεν είναι δυνατόν να υφίσταται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όταν ο λαμβάνων την ενίσχυση γνώριζε την έλλειψη νομιμότητας της πράξεως ή την αγνοούσε λόγω βαρείας αμελείας· κατά την απόφαση του Verwaltungsgericht Köln, η TWD όφειλε να γνωρίζει ότι οι ενισχύσεις ήταν παράνομες. Επί πλέον, η ανάκληση των εκδοθέντων από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας πιστοποιητικών έγινε εντός της ετησίας προθεσμίας του άρθρου 48 του VwVfG, προθεσμίας που δεν μπορούσε να αρχίσει να τρέχει πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1986.
- 39 Όσον αφορά τις ενισχύσεις που ελήφθησαν από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας, η προσφεύγουσα γνώριζε ότι το κράτος αυτό ήταν υποχρεωμένο να τις ανακαλέσει και δεν μπορούσε να έχει καμία δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το ότι οι βαυαρικές αρχές τήρησαν συμπεριφορά αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο και παραιτήθηκαν της αναζητήσεως των ενισχύσεων.
- 40 Η καθής προσθέτει ότι, εν πάση περιπτώσει, η εφαρμογή του εθνικού δικαίου δεν μπορεί να καταστήσει πρακτικώς αδύνατη την εφαρμογή της αποφάσεως TWD I. Εν προκειμένω, πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίστηκαν με τις προαναφερθείσες αποφάσεις Deutsche Milchkontor κ.λπ. (Συλλογή 1983, σ. 2665 και 2666) και Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 17), πράγμα που έχει ως συ-

νέπεια ότι δεν μπορούν να εφαρμοστούν οι διατάξεις του VwVfG. Επί πλέον, από την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 14) προκύπτει ότι ο επιχειρηματίας δεν μπορεί να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί χωρίς τήρηση της διαδικασίας του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

- 41 Εν πάση περιπτώσει, το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί, χωρίς να συμβουλευθεί το Δικαστήριο, να αναγνωρίσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη διατήρηση αντιθέτων προς το κοινοτικό δίκαιο ενισχύσεων (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 16). Πάντως, αν το Δικαστήριο είχε αποφανθεί, στο πλαίσιο διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα μπορούσε νομίμως να στηρίξει την εμπιστοσύνη της ως προς το ακόμη και βάσει του κοινοτικού δικαίου νομότυπο των ενισχύσεων TWD I, η αναστολή της καταβολής των ενισχύσεων TWD II και TWD III θα καθίστατο αυτομάτως άνευ αντικειμένου. Όμως, τούτο δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 42 Τα ζητήματα που εγείρουν αυτοί οι λόγοι ακυρώσεως πρέπει να εξεταστούν σε δύο στάδια, και πιο συγκεκριμένα, πρέπει να εξεταστεί πρώτα το ζήτημα της αρμοδιότητας της Επιτροπής να θεσπίσει το άρθρο 2 των αποφάσεων TWD II και TWD III και στη συνέχεια το ζήτημα της φερομένης παραβιάσεως των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών.

— Επί της αρμοδιότητας της Επιτροπής να θεσπίσει το άρθρο 2 των αποφάσεων TWD II και TWD III

- 43 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, ευθύς εξαρχής, ότι στο άρθρο 1 του διατακτικού καθεμιάς από τις δύο αποφάσεις διαπιστώνεται ότι οι ενισχύσεις TWD II και TWD III, αντιστοίχως, «συμβιβάζονται με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΟΚ». Ωστόσο, κατά το άρθρο 2 κάθε διατακτικού,

οι γερμανικές αρχές «υποχρεούνται να αναστείλουν την καταβολή στην [TWD] των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 μέχρις ότου προβούν σε ανάκτηση των ασυμβίβαστων ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της αποφάσεως [TWD I]».

- 44 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας και της παρεμβαίνουσας επί του ζητήματος της αρμοδιότητας της Επιτροπής στηρίζονται, κυρίως, στο ότι το προαναφερθέν άρθρο 1 κάθε διατακτικού κήρυξε τις ενισχύσεις TWD II και TWD III, αντιστοίχως, συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά. Κατά την προσφεύγουσα και την παρεμβαίνουσα, η Επιτροπή δεν έχει αρμοδιότητα να αναστείλει την καταβολή ενισχύσεων που έχουν κατ' αυτόν τον τρόπο κηρυχθεί συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά.
- 45 Ενώπιον των επιχειρημάτων αυτών και προκειμένου να κριθεί αν η Επιτροπή ήταν αρμόδια να λάβει τις επίδικες αποφάσεις, πρέπει, πρώτον, να καθορισθεί το περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών. Συγκεκριμένα, πρέπει να εξεταστεί η σχέση μεταξύ του διατακτικού και του αιτιολογικού των εν λόγω αποφάσεων.
- 46 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το διατακτικό μιας πράξεως πρέπει να ερμηνεύεται λαμβανομένου υπόψη του αιτιολογικού που οδήγησε στην έκδοσή της (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-68/89, T-77/89 και T-78/89, SIV κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1403, σκέψη 320).
- 47 Όσον αφορά την απόφαση TWD II, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η Επιτροπή, αφού διαπίστωσε, στο τέλος του μέρους IV, ότι οι ενισχύσεις TWD II «είναι επιλέξιμες για τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ'», της Συνθήκης, συνεχίζει ως εξής στην πρώτη αιτιολογική σκέψη του μέρους V:

«Η Επιτροπή, προκειμένου να αποφασίσει κατά πόσον είναι δυνατόν να εφαρμοστεί ως προς ορισμένη ενίσχυση μια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει

το άρθρο 92, παράγραφος 3, της Συνθήκης, πρέπει να λάβει υπόψη της όλες τις σχετικές λεπτομέρειες που ενδέχεται να επηρεάσουν τους όρους των συναλλαγών στην Κοινότητα.»

48 Στη συνέχεια, αφού υπενθυμίζει το ιστορικό της υποθέσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι:

«οι παράνομες ενισχύσεις που η [TWD] αρνείται να επιστρέψει από το 1986 σε συνδυασμό με τις παρούσες επενδυτικές ενισχύσεις [δηλαδή τις ενισχύσεις TWD II] παρέχουν στην εν λόγω εταιρία υπέρμετρο και αδικαιολόγητο πλεονέκτημα, το οποίο μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τους όρους συναλλαγής σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον» (μέρος V, έβδομη αιτιολογική σκέψη).

και ότι:

«Σαν αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής, η Dessendorf επωφελήθηκε και θα συνεχίσει να επωφελείται από αδικαιολόγητες παροχές έως ότου επιστρέψει τις ενισχύσεις που έλαβε παράνομας.

Κατά συνέπεια, ακόμη και σε περίπτωση που οι προτεινόμενες ενισχύσεις (...) κριθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν πρέπει να καταβληθούν μέχρι να επιστραφούν οι ενισχύσεις που χαρακτηρίστηκαν ασυμβίβαστες στην απόφαση 86/509/ΕΟΚ (...).

Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έχει την εξουσία να επιβάλει ή να επισπεύσει την εφαρμογή της απόφασης 86/509/ΕΟΚ, γεγονός που καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη να ανασταλεί η πληρωμή της εν λόγω ενίσχυσης.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι στην ανακοίνωσή της σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 2, η Επιτροπή αναφέρθηκε στη διπλή στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκαλεί η αποτυχία της [TWD] να επιστρέψει τις ασυμβίβαστες ενισχύσεις που έλαβε προηγουμένως. Εντούτοις, ούτε η γερμανική κυβέρνηση ούτε η εν λόγω εταιρία διατύπωσαν παρατηρήσεις ή επιχειρήματα σχετικά με το θέμα» (ένατη έως ενδέκατη αιτιολογική σκέψη).

49 Από τα ανωτέρω η Επιτροπή καταλήγει στο ότι:

«[οι ενισχύσεις TWD II] συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, αλλά η χορήγησή τους αναστέλλεται έως ότου η [TWD] επιστρέψει την ενίσχυση που έλαβε παράνομα κατά την περίοδο 1981-83, όπως αναφέρεται στην απόφαση 85/509/ΕΟΚ» (δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη).

50 Το αιτιολογικό της απόφασης TWD III είναι σχεδόν πανομοιότυπο με αυτό της απόφασης TWD II (βλ., ιδίως, την τελευταία αιτιολογική σκέψη του μέρους III, καθώς και την πρώτη και τη δέκατη έως τη δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη του μέρους IV της απόφασης TWD III).

51 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, οι αποφάσεις TWD II και TWD III, κάθε μία ξεταξόμενη στο σύνολό της, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η Επιτροπή κατέληξε στο ασυμβίβαστο των νέων ενισχύσεων TWD II και TWD III με την κοινή αγορά, επί όσο χρόνο δεν έχουν επιστραφεί οι παλαιές ενισχύσεις TWD I. Συγκεκριμένα, στο αιτιολογικό των προσβαλλόμενων αποφάσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι το σωρευτικό αποτέλεσμα των παλαιών ενισχύσεων TWD I και των νέων ενισχύσεων TWD II και TWD III, αντιστοίχως, συνίσταται στην αλλοίωση των όρων των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Συνεπώς, οι εν λόγω αποφάσεις έχουν την έννοια ότι οι νέες ενισχύσεις TWD II και TWD III, αυτές καθαυτές, μπορούν να είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, αλλά δεν μπορούν να επιτραπούν βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης, χωρίς να έχει εξαιρεθεί το σωρευτικό αποτέλεσμα των παλαιών ενισχύσεων TWD I και των νέων ενισχύσεων TWD II και TWD III.

- 52 Επομένως, το αιτιολογικό των προσβαλλομένων αποφάσεων δεν μπορεί να ερμηνευθεί όπως υποστηρίζουν η προσφεύγουσα και η παρεμβαίνουσα, δηλαδή ως απηλλαγμένη αιρέσεων κήρυξη του συμβιβαστού με την κοινή αγορά (άρθρο 1), κήρυξη στην οποία προστέθηκε μια παράνομη αναβλητική αίρεση (άρθρο 2). Απεναντίας, το Πρωτοδικείο εκτιμά, ότι ακόμη και από την ανάγνωση των εν λόγω αποφάσεων, προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν θα είχε διαπιστώσει το συμβιβαστό των νέων ενισχύσεων TWD II ή TWD III, όπως έπραξε με το άρθρο 1 του ως άνω διατακτικού, χωρίς την αίρεση που περιέχεται στο άρθρο 2. Συγκεκριμένα, ο σκοπός του άρθρου 2 του ανωτέρω διατακτικού συνίσταται ακριβώς στο να καταστήσει δυνατή την κατ' άρθρο 1 κήρυξη του συμβιβαστού.
- 53 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει, δεύτερον, να εξεταστεί αν η Επιτροπή ήταν αρμόδια να λάβει αποφάσεις περιέχουσες αιρέσεις σχετικές με τη χορήγηση ενισχύσεων βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης.
- 54 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης, όλες οι κρατικές ενισχύσεις στις οποίες αναφέρεται η διάταξη αυτή είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, με επιφύλαξη των εξαιρέσεων του άρθρου 92, παράγραφοι 2 και 3. Κατά το άρθρο 93, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, όταν η Επιτροπή διαπιστώνει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι κρατική ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 92, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.
- 55 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η ως άνω αρμοδιότητα της Επιτροπής να αποφασίζει αν μια ενίσχυση πρέπει να «τροποποιηθεί» συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι απόφαση της Επιτροπής επιτρέπouσα μια ενίσχυση, βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης, μπορεί να περιέχει αιρέσεις σκοπούσες να εξασφαλίσουν ότι οι επιτρεπόμενες ενισχύσεις δεν θα αλλοιώσουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.
- 56 Επί πλέον, όπως το Δικαστήριο έχει κρίνει με την προαναφερθείσα απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής (σκέψη 20), η Επιτροπή, όταν εξετάζει το συμβιβαστό κρατικής ενισχύσεως με την κοινή αγορά, πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή, περιλαμβανομένων, αν παρίσταται ανάγκη, του

πλαίσιου που έχει ήδη αξιολογηθεί σε προηγούμενη απόφαση, καθώς και των υποχρεώσεων που αυτή η προηγούμενη απόφαση επέβαλε σε κράτος μέλος. Επομένως, η Επιτροπή είχε την εξουσία να λάβει υπόψη, αφενός, το ενδεχόμενο σωρευτικό αποτέλεσμα των παλαιών ενισχύσεων TWD I και των νέων ενισχύσεων TWD II και TWD III και, αφετέρου, το ότι οι ενισχύσεις TWD I, που κηρύχθηκαν παράνομες με την απόφαση TWD I, δεν είχαν επιστραφεί.

- 57 Μένει ακόμη να εξεταστεί αν, όπως ισχυρίζονται η προσφεύγουσα και η παρεμβαίνουσα, η Επιτροπή ακολούθησε διαδικασία που δεν προβλέπει η Συνθήκη και αν η μοναδική δυνατότητα που παρείχεται εν προκειμένω στην Επιτροπή συνίστατο στο να προσφύγει στις προβλεπόμενες από το άρθρο 169 ή από το άρθρο 93, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης διαδικασίες διαπιστώσεως παραβάσεως κρατών μελών.
- 58 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι εν προκειμένω, σε αντίθεση με την κατάσταση που εξετάστηκε με την προαναφερθείσα απόφαση British Aerospace και Rover κατά Επιτροπής, η Επιτροπή νομοτύπως ακολούθησε, πριν λάβει τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, την προβλεπόμενη από το άρθρο 93, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης διαδικασία θέσεως προθεσμίας στους ενδιαφερομένους για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.
- 59 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει επίσης ότι ο σκοπός των προβλεπόμενων από τη Συνθήκη διαδικασιών διαπιστώσεως παραβάσεως κράτους μέλους και ο σκοπός του άρθρου 2 του διατακτικού των εν λόγω αποφάσεων δεν συμπίπτουν. Όντως, εν προκειμένω, ο σκοπός της διαδικασίας διαπιστώσεως παραβάσεως κράτους μέλους θα συνίστατο στο να διαπιστωθεί μια παράβαση της Συνθήκης, συνδεδεμένη με τη μη τήρηση της αποφάσεως TWD I. Ωστόσο, όπως ορθώς ισχυρίστηκε η Επιτροπή, οι αποφάσεις TWD II και TWD III αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούσαν να χορηγηθούν στην TWD νέες ενισχύσεις τις οποίες η TWD δεν ήταν καθόλου υποχρεωμένη να ζητήσει. Στο πλαίσιο αυτό, ο σκοπός του άρθρου 2 του εν λόγω διατακτικού δεν συνίσταται στο να διαπιστωθεί η παράβαση της αποφάσεως TWD I, αλλά στο να εμποδιστεί η καταβολή νέων ενισχύσεων που θα νόθευαν τον ανταγωνισμό κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.
- 60 Επομένως, η Επιτροπή δεν ακολούθησε διαδικασίες που δεν προβλέπει η Συνθήκη, οι δε διαδικασίες διαπιστώσεως παραβάσεως κράτους μέλους δεν αποτελούσαν τις μοναδικές δυνατότητες προσφυγής σε διαδικασία που είχε εν προκειμένω η Επιτροπή.

61 Όσο για τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας και της παρεμβαίνουσας ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, ειδικά λόγω του ότι ισχυρίστηκε στις προσβαλλόμενες αποφάσεις ότι «δεν διαθέτει κανένα μέσο καταναγκασμού για να επιταχύνει ή να επιβάλει την εκτέλεση της απόφασης του 1986, γεγονός που καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη να ανασταλεί η πληρωμή της εν λόγω ενίσχυσης» (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 26), κατά πάγια νομολογία, η έννοια της καταχρήσεως εξουσίας έχει σαφώς καθορισμένο περιεχόμενο και αναφέρεται στο γεγονός ότι μια διοικητική αρχή έχει κάνει χρήση των εξουσιών της για σκοπό διάφορο εκείνου για τον οποίο της έχουν απονεμηθεί. Μια απόφαση έχει ληφθεί κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον όταν, βάσει αντικειμενικών, κρισίων και συγκλινουσών ενδείξεων, προκύπτει ότι έχει ληφθεί προς επίτευξη σκοπών ξένων προς αυτούς που επικαλείται (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 2ας Φεβρουαρίου 1995, T-106/92, Frederiksen κατά Κοινοβουλίου, η οποία δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή).

62 Πάντως, το Πρωτοδικείο έχει ήδη διαπιστώσει ότι ο σκοπός του άρθρου 2 του εν λόγω διατακτικού έγκειται στο να εξασφαλιστεί το ανόθευτο του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά από την καταβολή των νέων ενισχύσεων TWD II και TWD III, πριν επιστραφούν οι παλαιές ενισχύσεις TWD I (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 59). Επομένως, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν έχουν ληφθεί προς επίτευξη σκοπών ξένων προς αυτούς που επικαλούνται και, συνεπώς, δεν έχουν ληφθεί κατά κατάχρηση εξουσίας (βλ. αμέσως κατωτέρω και τις σκέψεις 64 έως 68).

63 Από τα ανωτέρω το Πρωτοδικείο καταλήγει στο ότι η Επιτροπή ήταν αρμόδια να θεσπίσει το άρθρο 2 του διατακτικού των εν λόγω αποφάσεων.

— Επί της φερομένης παραβιάσεως των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών

64 Με αυτόν τον λόγο ακυρώσεως, κατά τον οποίο το άρθρο 2 του εν λόγω διατακτικού, αναστέλλοντας την καταβολή των ενισχύσεων TWD II και TWD III, αντιστοίχως, μέχρι της επιστροφής των ενισχύσεων TWD I, συνιστά «αδικαιολόγητη ανάμιξη» στην εθνική έννομη τάξη, επιδιώκεται ουσιαστικώς να

προβληθεί κατά της Επιτροπής η αιτίαση ότι παρέβη τους κανόνες που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών, καθότι, αφενός, αγνόησε την ύπαρξη διαφοράς έχουσας το αυτό αντικείμενο ενώπιον εθνικού δικαστηρίου και, αφετέρου, παραβίασε την τυχούσα επικλήσεως στο πλαίσιο της ως άνω διαφοράς αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όπως ορίζεται στο εφαρμοστέο επί της διαφοράς αυτής γερμανικό διοικητικό δίκαιο.

65 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν η ύπαρξη διαφοράς ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, στο πλαίσιο της οποίας έχουν τεθεί τέτοια ζητήματα εθνικού δικαίου, είναι ικανή να επηρεάσει τη νομιμότητα των αποφάσεων TWD II και TWD III.

66 Συναφώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά, πρώτον, ότι η αρμοδιότητα της Επιτροπής να θεσπίσει το άρθρο 2 του προσβαλλομένου διατακτικού δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση απλώς και μόνο λόγω της υπάρξεως διαφοράς ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, η νομιμότητα των αποφάσεων TWD II και TWD III δεν μπορεί να εξαρτηθεί από ζητήματα γερμανικού δικαίου, όπως είναι η τήρηση από τις γερμανικές αρχές του άρθρου 48 του VwVfG. Επί πλέον, η ύπαρξη διαφοράς σε εθνικό επίπεδο δεν μπορεί να επηρεάσει την αρμοδιότητα της Επιτροπής να θεσπίζει όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζει το ανόθευτο του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας.

67 Συναφώς, όπως το Πρωτοδικείο έχει ήδη διαπιστώσει (βλ. ανωτέρω τις σκέψεις 59 έως 62), ο σκοπός του άρθρου 2 του ως άνω διατακτικού έγκειται στο να εξασφαλιστεί το ανόθευτο του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά από το σωρευτικό αποτέλεσμα των εν λόγω ενισχύσεων, και όχι στο να εμποδιστεί η προσφεύγουσα να επικαλεστεί τα δικαιώματά της στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Το να γίνει δεκτή η άποψη της προσφεύγουσας καταλήγει στο να λεχθεί ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να παραβεί τη Συνθήκη, με το να επιτρέψει νέες ενισχύσεις ικανές να επιτείνουν τη στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκύπτει από το ότι δεν είχαν επιστραφεί οι παλαιές παράνομες ενισχύσεις.

68 Επί πλέον, οι εν λόγω αποφάσεις δεν εμποδίζουν την προσφεύγουσα να συνεχίσει την εκκρεμούσα ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου δίκη, όπως άλλωστε πράττει εν προκειμένω. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να διαμαρτύρεται για κάποια φερόμενη «πίεση», καθόσον αυτή

είναι εκείνη που εξ ιδίας βουλήσεως ζήτησε να της χορηγηθούν οι νέες ενισχύσεις TWD II και TWD III, ενώ εξακολουθούσε να απολαύει του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που της έχουν προσπορίσει οι ενισχύσεις που κηρύχθηκαν παράνομες με την απόφαση TWD I.

69 Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν μπορούν να εφαρμόζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καθίσταται πρακτικώς αδύνατη η ανάκτηση που απαιτεί το κοινοτικό δίκαιο (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου Deutsche Milchkontor κ.λπ., σκέψη 22, και Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 12). Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ειδικά ότι, λαμβανομένου υπόψη του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων στον οποίο προβαίνει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 93 της Συνθήκης, οι επιχειρήσεις που έχουν λάβει ενίσχυση δεν μπορούν να έχουν, κατ' αρχήν, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το νομότυπο της ενισχύσεως παρά μόνον αν η ενίσχυση αυτή έχει χορηγηθεί με τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το εν λόγω άρθρο. Στην περίπτωση αυτή, μόνον υπό εξαιρετικές περιστάσεις ο λαβών παράνομη ενίσχυση μπορεί νομίμως να επικαλεστεί τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του. Σε μια τέτοια περίπτωση, στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει ενδεχομένως επιληφθεί της υποθέσεως, απόκειται να αξιολογήσει τις εν λόγω περιστάσεις, έχοντας προηγουμένως υποβάλει, εφόσον παρίστατο ανάγκη, προδικαστικά ερωτήματα ερμηνείας στο Δικαστήριο (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψεις 12 έως 16).

70 Πάντως, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι ενισχύσεις TWD I δεν έχουν χορηγηθεί με τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Επομένως, κατά την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 16), η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που επικαλείται η προσφεύγουσα στο πλαίσιο διαφοράς ενώπιον εθνικού δικαστηρίου δεν μπορεί να της αναγνωριστεί παρά μόνον υπό εξαιρετικές περιστάσεις. Επίσης δεν αμφισβητείται ότι το εθνικό δικαστήριο δεν έχει υποβάλει, βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης, προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο ως προς το αν συντρέχουν εν προκειμένω τέτοιες εξαιρετικές περιστάσεις υπό την έννοια του κοινοτικού δικαίου.

71 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, η κοινοτική έννομη τάξη δεν υποχρέωνε την Επιτροπή να αναμείνει τη λύση της ενώπιον εθνικών δικαστηρίων διαφοράς — στο πλαίσιο της οποίας άλλωστε, μετά από διαδικασία

άνω των οκτώ ετών, δεν έχει ακόμη αποδειχθεί η φερόμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας — πριν θεσπίσει το άρθρο 2 του εν λόγω διατακτικού. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα στερούσε τα άρθρα 92 και 93 της Συνθήκης της πρακτικής τους αποτελεσματικότητας.

72 Εξάλλου, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ενώπιον εθνικού δικαστηρίου διαφορά που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα δεν αφορά τις ενισχύσεις TWD I που χορήγησαν οι βαναρικές αρχές. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, κατά την ίδια την προσφεύγουσα, με την οποία δεν διαφώνησε ούτε η παρεμβαίνουσα ούτε η καθής, οι βαναρικές αρχές έχουν αφήσει να παρέλθει η ετήσια προθεσμία του άρθρου 48 του VwVfG χωρίς να λάβουν κανένα μέτρο για να ανακτήσουν τις εν λόγω ενισχύσεις. Επί πλέον, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι βαναρικές αρχές δεν θέλουν να αναζητήσουν τις εν λόγω ενισχύσεις και ότι έχουν αρνηθεί να εκδώσουν την αναγκαία πράξη περί επιστροφής.

73 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν μπορεί νομίμως να επικαλεστεί, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στηριζόμενη στο ότι οι βαναρικές αρχές δεν έχουν αναζητήσει τις ενισχύσεις TWD I εντός της προθεσμίας που προβλέπει το εθνικό δίκαιο. Συγκεκριμένα, όπως το Δικαστήριο έχει κρίνει με την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 19), διάταξη προβλέπουσα προθεσμία για την ανάκληση διοικητικής πράξεως γενεσιουργού δικαιωμάτων πρέπει να εφαρμόζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην καθίσταται πρακτικώς αδύνατη η ανάκτηση που απαιτεί το κοινοτικό δίκαιο και να λαμβάνεται πλήρως υπόψη το κοινοτικό συμφέρον.

74 Απ' όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθούν οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από την έλλειψη αρμοδιότητας της Επιτροπής να λάβει τις προσβαλλόμενες αποφάσεις και από τη φερόμενη παραβίαση των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών.

Επί των λόγων ακυρώσεως που αντλούνται από την έλλειψη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 75 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι σήμερα δεν απολαύει κανενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I, δεδομένου ότι τα εισενεχθέντα κεφάλαια έχουν χρησιμοποιηθεί και τα χορηγηθέντα δάνεια έχουν επιστραφεί. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν έχει προσδιορίσει βάσει αριθμητικών στοιχείων το ποσό στο οποίο ανέρχεται το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του οποίου δέχεται την ύπαρξη και δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί ο περιεχόμενος στην απόφαση TWD II ισχυρισμός ότι η σώρευση των ενισχύσεων TWD I και TWD II συνεπάγεται ισοδύναμο επιδοτήσεως της τάξεως του 29 %.
- 76 Στην υπόθεση T-486/93, η προσφεύγουσα, υποστηριζόμενη από την παρεμβαίνουσα, προσθέτει ότι η Επιτροπή υπερεκτίμησε το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που η προσφεύγουσα κατέχει συνεπεία των ενισχύσεων TWD I, δεδομένου ότι έχει συστήσει αποθεματικό 6,12 εκατομμυρίων DM, αυξημένο κατά τους ετήσιους τόκους, προβλέποντας το ενδεχόμενο δυσμενούς εκβάσεως της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Συνεπώς, οι ενισχύσεις TWD I δεν έχουν επίπτωση κατά του κοινοτικού συμφέροντος.
- 77 Η καθής υπογραμμίζει ότι έργο της είναι να αποφαινεται επί του συμβιβαστού των ενισχύσεων με την κοινή αγορά, αναλόγως δεδομένων που αναφέρονται στην Κοινότητα στο σύνολό της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, 730/79, Philip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 13, και της 24ης Φεβρουαρίου 1987, 310/85, Deufil κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 901) και λαμβανομένων υπόψη όλων των ασκούντων επιρροή στοιχείων. Στην απόφασή της δεν έχει εμφοιλοχωρήσει καμία πλάνη περί την εκτίμηση.
- 78 Στις προσβαλλόμενες αποφάσεις, η Επιτροπή έκρινε αναγκαίο να λάβει υπόψη όλα τα στοιχεία που μπορούσαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα των ενισχύσεων TWD II και TWD III, και ειδικά το ότι η προσφεύγουσα διατηρούσε πάντοτε τις ενισχύσεις TWD I. Το σωρευτικό αποτέλεσμα των δύο σειρών ενισχύσεων θα νόθευε τον ανταγωνισμό και θα έπληττε σοβαρά το κοινοτικό

συμφέρον, προ παντός στην αγορά των νημάτων πολυαμιδίου η οποία ήδη χαρακτηριζόταν από ισχυρό ανταγωνισμό, στασιμότητα της ζήτησεως, εντονότερες κεφαλαιουχικές επενδύσεις και περιορισμένα περιθώρια κέρδους.

- 79 Συγκεκριμένα, το υφιστάμενο στην επιχείρηση της προσφεύγουσας πλεόνασμα δυναμικού παραγωγής δεν θα μπορούσε να δημιουργηθεί παρά μόνο με τις παράνομες ενισχύσεις TWD I. Αν η προσφεύγουσα μπορούσε να διατηρήσει τις ενισχύσεις TWD I και συγχρόνως να λάβει τις ενισχύσεις TWD II ή TWD III για να εξαλείψει το πλεόνασμα δυναμικού παραγωγής που δημιουργήθηκε μέσω παρανόμων ενισχύσεων, θα ετύγγανε επιδοτήσεων τόσο για τη δημιουργία πλεονάσματος δυναμικού παραγωγής όσο και για την εξάλειψή του και, συνεπώς, θα ανταμειβόταν διπλά για την αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο συμπεριφορά της κατά το παρελθόν.
- 80 Κατά τους υπολογισμούς της Επιτροπής, όπως διευκρινίστηκαν υπό τελική μορφή με την από 14 Δεκεμβρίου 1994 επιστολή της σε απάντηση ερωτήσεων του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα οφείλει να επιστρέψει στη Γερμανική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση το κεφάλαιο της επιχορηγήσεως των 6,12 εκατομμυρίων DM, αυξημένο κατά τόκους προς 6 % (3,67 εκατομμύρια DM στις 31 Δεκεμβρίου 1993). Όσον αφορά το δάνειο που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας, το πλεονέκτημα δεν συνίσταται στο ποσό του ως δανείου ληφθέντος, και ήδη επιστραφέντος, κεφαλαίου, αλλά, αφενός, στο χαμηλό επιτόκιο του εν λόγω δανείου, δηλαδή στη διαφορά μεταξύ του εφαρμοσθέντος επιτοκίου 5 % και του επιτοκίου της αγοράς, και, αφετέρου, στη διετή περίοδο χάριτος. Βάσει επιτοκίου αναφοράς 7,5 %, το πλεονέκτημα από το χαμηλό επιτόκιο του ανωτέρω δανείου ανέρχεται σε 1,44 εκατομμύρια DM μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το συνολικό ποσό των επιστρεπτέων ενισχύσεων TWD I ανέρχεται σε 11,2 εκατομμύρια DM.
- 81 Στην υπόθεση T-486/93, η καθής προσθέτει ότι, ακόμη και αν η προσφεύγουσα είχε καταχωρίσει στον ισολογισμό της πρόβλεψη (και όχι «αποθεματικό») 6,12 εκατομμυρίων DM για την επιστροφή της επενδυτικής επιχορηγήσεως, το ποσό αυτό παραμένει εμμέσως στη διάθεσή της και μπορεί να διατηρηθεί αναλόγως της εκβάσεως της δίκης περί αναζήτησεως των ενισχύσεων. Επί πλέον, η πρόβλεψη αυτή έχει θετικές χρηματοοικονομικές επιπτώσεις για την προσφεύγουσα, καθότι περιορίζει τα φορολογικά της βάρη. Εξάλλου, τα οφέλη που απορρέουν από το χαμηλό επιτόκιο των δανείων που χορήγησαν οι βαυαρικές αρχές δεν καλύπτονται από την εν λόγω πρόβλεψη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 82 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 92, παράγραφος 3, της Συνθήκης απονέμει στην Επιτροπή διακριτική ευχέρεια, της οποίας η άσκηση συνεπάγεται περιτλότητες εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως που πρέπει να γίνονται σε κοινοτικό πλαίσιο (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Deufil* κατά *Επιτροπής*, σκέψη 18). Συνεπώς, έργο του Πρωτοδικείου είναι να περιορίζει τον έλεγχο που ασκεί επί της εκτιμήσεως αυτής στην εξακρίβωση του αν έχουν τηρηθεί οι διαδικαστικοί κανόνες, του αν υφίσταται επαρκής αιτιολογία, του αν αληθεύουν τα πραγματικά περιστατικά και του αν δεν υφίστανται πρόδηλη πλάνη περί την εκτίμηση και κατάχρηση εξουσίας.
- 83 Συναφώς, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπερέβη προδήλως τα όρια της εξουσίας της εκτιμήσεως με το να διαπιστώσει, στις προσβαλλόμενες αποφάσεις, ότι η προσφεύγουσα κατείχε ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα απορρέον από τη μη επιστροφή των ενισχύσεων TWD I και ότι οι ενισχύσεις TWD II και TWD III, αντιστοίχως, σωρευόμενες με τις ενισχύσεις TWD I, θα νόθευαν τον ανταγωνισμό κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινοτικό συμφέρον. Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα δεν έχει επιστρέψει ούτε τη χορηγηθείσα από τη Γερμανική Κυβέρνηση επενδυτική επιχορήγηση 6,12 εκατομμυρίων DM ούτε τους τόκους που έτρεξαν από το χρονικό σημείο που τέθηκε στη διάθεσή της το ποσό αυτό. Επί πλέον, το γεγονός ότι έχουν επιστραφεί τα δάνεια που έχει χορηγήσει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δεν μπορεί, από μόνο του, να επαρκέσει για την απάμβλυνση της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού, καθόσον η προσφεύγουσα δεν έχει επιστρέψει το όφελος που προσπορίστηκε από το χαμηλό επιτόκιο των εν λόγω δανείων. Συνεπώς, η προσφεύγουσα συνεχίζει να απολαύει του αθεμίτου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των ενισχύσεων TWD I, το οποίο, κατά την Επιτροπή, υπερβαίνει τα 11 εκατομμύρια DM. Εξάλλου, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε στοιχεία αποδεικνύοντα ότι οι υπολογισμοί της Επιτροπής, όπως υποβλήθηκαν υπό τελική μορφή με την από 14 Δεκεμβρίου 1994 επιστολή της, είναι ανακριβείς.
- 84 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας — που προβλήθηκε μόνο στην υπόθεση T-486/93 — το οποίο αντλείται από το ότι συνέστησε στον ισολογισμό της αποθεματικό 6,12 εκατομμυρίων DM, αυξημένο κατά τους τόκους, το Πρωτοδικείο επισημαίνει, πρώτον, ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι δεν καταχώρισε στον ισολογισμό της «αποθεματικό» αλλά πρόβλεψη, ενόψει του ενδεχομένου δυσμενούς εκβάσεως της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Κατά το Πρωτοδικείο, μια τέτοια πρόβλεψη δεν ισοδυναμεί με επιστροφή των επιμάχων ενισχύσεων. Δεύτερον,

το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η εν λόγω πρόβλεψη έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει την προσφεύγουσα του αθεμίτου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των ενισχύσεων TWD I. Τρίτον, η πρόβλεψη αυτή δεν καλύπτει τα οφέλη που απορρέουν από το χαμηλό επιτόκιο των δανείων που χορήγησαν οι βουαρικές αρχές.

- 85 Επομένως, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη πρόδηλης πλάνης περί την εκτίμηση της Επιτροπής και, συνεπώς, οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από την έλλειψη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I πρέπει να απορριφθούν.

Επί των λόγων ακυρώσεως που αντλούνται από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 86 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, στην υπόθεση T-244/93, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας με το να εξαρτήσει την καταβολή του συνόλου των ενισχύσεων TWD II από την επιστροφή των ενισχύσεων TWD I. Θα μπορούσε να επιτύχει το ίδιο αποτέλεσμα, ενώ συγχρόνως θα προσέβαλλε λιγότερο τα δικαιώματα της προσφεύγουσας, αν επέτρεπε την καταβολή των ενισχύσεων TWD II κατόπιν αφαιρέσεως του ποσού των ενισχύσεων TWD I.

- 87 Με το δικόγραφο της προσφυγής της στην υπόθεση T-486/93, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, αν υποθεθεί ότι είχε αρμοδιότητα να χρησιμοποιήσει «ένα μέσο καταναγκασμού», εξάντλησε τη δυνατότητα αυτή με την απόφαση TWD II, πριν λάβει την απόφαση TWD III· για να τηρήσει την αρχή της αναλογικότητας, η Επιτροπή θα έπρεπε, τουλάχιστον, να προσθέσει τις ενισχύσεις TWD II και TWD III, να αφαιρέσει από το άθροισμα αυτό το ποσό των ενισχύσεων TWD I και να επιτρέψει την καταβολή του υπολοίπου.

- 88 Η προσφεύγουσα προτείνει να επιτευχθεί ο στόχος αυτός με την ακόλουθη μέθοδο υπολογισμού: από το ποσό της επιδοτήσεως που αφορά η απόφαση TWD II και από το κεφάλαιο εκάστου των δανείων που αφορούν οι αποφάσεις TWD II και TWD III πρέπει να αφαιρεθεί ένα ανάλογο με κάθε ένα από τα ποσά αυτά τμήμα του επιστρεπτέου ποσού των ενισχύσεων TWD I. Τα ποσά που θα προκύψουν κατ' αυτόν τον τρόπο (άνω των 21 εκατομμυρίων DM ενώ με τις αποφάσεις TWD II και TWD III έχουν εγκριθεί ενισχύσεις άνω των 30 εκατομμυρίων DM) μπορούν νομίμως να καταβληθούν υπό μορφή ενισχύσεων. Επί πλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η προσφεύγουσα, μη έχοντας εισπράξει τις μη καταβληθείσες ενισχύσεις TWD III, υποχρεώθηκε να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση των εν λόγω επενδύσεων από την ελεύθερη αγορά, πράγμα που της προκάλεσε ορισμένες απώλειες.
- 89 Στην υπόθεση T-486/93, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, με το υπόμνημά της απαντήσεως, ότι η καθής, για να υπολογίσει την αξία των ενισχύσεων που συνίστανται σε δάνεια υπό προτιμσιακούς όρους έπρεπε να στηριχθεί στο επιτόκιο αναφοράς 7,5 % που τότε χρησιμοποιούσε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και όχι στο επιτόκιο 9,5 %.
- 90 Με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, στην υπόθεση T-244/93, η καθής αμφισβητεί τη δυνατότητα εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας σε απόφαση που δεν περιέχει καμία κύρωση. Η απόφαση TWD II σημαίνει απλώς ότι θα είναι δυνατόν να καταβληθούν στην προσφεύγουσα νέες ενισχύσεις, για την εισπραξη των οποίων η προσφεύγουσα δεν έχει κανένα δικαίωμα, μόνον εφόσον οι ενισχύσεις αυτές δεν συνεπάγονται πλέον στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Εν πάση περιπτώσει, εφόσον το ποσό των επιστρεπτέων ενισχύσεων TWD I είναι ανώτερο του ποσού των ενισχύσεων TWD II, δεν υφίσταται προδήλως προσβολή της αρχής της αναλογικότητας. Συγκεκριμένα, η αξία των ενισχύσεων TWD I ανέρχεται σε 11,2 εκατομμύρια DM, η δε αξία των ενισχύσεων TWD II ανερχόταν σε 5,77 εκατομμύρια DM στις 31 Δεκεμβρίου 1993 (παράρτημα I της από 14 Δεκεμβρίου 1994 επιστολής της Επιτροπής).
- 91 Με το υπόμνημά της αντικρούσεως, στην υπόθεση T-486/93, η καθής ισχυρίζεται ότι οι υπολογισμοί της προσφεύγουσας περί της αποδείξεως της παραβίασεως της αρχής της αναλογικότητας (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 88) είναι εσφαλμένοι, ειδικά για τον λόγο ότι η προσφεύγουσα προσέθεσε την επενδυτική επιχορήγηση στο συνολικό ποσό των δανείων, ενώ θα έπρεπε να είχε λάβει υπόψη την επενδυτική επιχορήγηση και το χαμηλό επιτόκιο των χορηγηθέντων δανείων. Ομοίως, είναι εσφαλμένος ο υπολογισμός των απωλειών της

προσφεύγουσας, ειδικά για τον λόγο ότι η προσφεύγουσα δεν έλαβε υπόψη το τωρινό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που απορρέει από τη μη επιστροφή των ενισχύσεων TWD I.

- 92 Στο στάδιο του υπομνήματος ανταπαντήσεως, στην υπόθεση T-486/93, η καθής δέχθηκε ότι πρέπει να λάβει ως βάση υπολογισμού το επιτόκιο 7,5 %, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αλλά, εφόσον το επιτόκιο αυτό ισχύει και για τα δάνεια TWD II και TWD III, η σχέση μεταξύ των επιδοτήσεων TWD I και των επιδοτήσεων που έχουν ανασταλεί παραμένει στην πράξη η ίδια. Στις 31 Δεκεμβρίου 1993, το χρηματοοικονομικό όφελος συνεπεία των ενισχύσεων TWD I ανερχόταν περίπου σε 11,2 εκατομμύρια DM και αυτό συνεπεία των ενισχύσεων TWD II και TWD III περίπου σε 6,1 εκατομμύρια DM, δηλαδή σε 5,77 εκατομμύρια από τις ενισχύσεις TWD II και 0,348 εκατομμύρια από τις ενισχύσεις TWD III (βλ. την από 14 Δεκεμβρίου 1994 επιστολή της Επιτροπής). Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που προσπόρισαν οι ενισχύσεις TWD I είναι όντως ανώτερο του ισοδυνάμου επιδοτήσεως, αν ληφθούν υπόψη στοιχεία όπως είναι οι θετικές φορολογικές επιπτώσεις, η τοκοφορία των διαθεσίμων, τα υλικά οφέλη από τις ενισχύσεις, οι ενδιάμεσες επενδύσεις, οι δυνατότητες λήψεως προσθέτων πιστώσεων ή οι τόκοι επί της προβλέψεως που συνέστησε η προσφεύγουσα.
- 93 Τέλος, η Επιτροπή ποτέ δεν αρνήθηκε ότι θα μπορούσε να υπάρξει χρονικό σημείο κατά το οποίο η αξία των ενισχύσεων που έχουν αποτελέσει αντικείμενο αρνήσεως θα υπερκαλύπτει το παράνομο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της προσφεύγουσας, αλλά τούτο δεν έχει συμβεί εν προκειμένω. Κατά συνέπεια, δεν τίθεται ζήτημα αν η Επιτροπή έχει παραβεί την αρχή της αναλογικότητας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 94 Στην υπόθεση T-244/93, η προσφεύγουσα ούτε ανέπτυξε ούτε στήριξε σε αριθμητικά στοιχεία την προβληθείσα στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως επιχειρηματολογία της ότι η Επιτροπή έπρεπε να είχε επιτρέψει την καταβολή των ενισχύσεων TWD II κατόπιν αφαιρέσεως των ενισχύσεων TWD I. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, στην υπόθεση αυτή, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι η απόφαση TWD II παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας.

95 Όσον αφορά την υπόθεση T-486/93, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι υπολογισμοί επί των οποίων η προσφεύγουσα στηρίζει την επιχειρηματολογία της (σκέψη 88, ανωτέρω) είναι εσφαλμένοι. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς ισχυρίστηκε η Επιτροπή, για να υπολογιστεί η αξία των εν λόγω ενισχύσεων, πρέπει να ληφθούν υπόψη η επενδυτική επιχορήγηση και το χαμηλό επικόκιο των δανείων, ενώ η προσφεύγουσα, στους υπολογισμούς της, προσέθεσε την επενδυτική επιχορήγηση με το συνολικό ποσό των δανείων. Ομοίως, οι φερόμενες απώλειες της προσφεύγουσας δεν λαμβάνουν υπόψη το ότι αυτή συνέχισε να απολαύει του αθεμίτου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των ενισχύσεων TWD I.

96 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι υπολογισμοί της προσφεύγουσας ουδόλως αποδεικνύουν ότι το ποσό των ενισχύσεων TWD II και TWD III υπερβαίνει τις ενισχύσεις TWD I. Απεναντίας, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι σύμβουλοι της προσφεύγουσας δεν αμφισβήτησαν ότι, κατά το χρονικό σημείο της λήψης των αποφάσεων TWD II και TWD III, η αξία των ενισχύσεων που αφορούν οι αποφάσεις αυτές ήταν κατώτερη από την αξία του αθεμίτου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των ενισχύσεων TWD I. Εξάλλου, κατά τα αριθμητικά στοιχεία που υπέβαλε η Επιτροπή, τα οποία δεν αντέκρουσε η προσφεύγουσα, η αξία του αθεμίτου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των ενισχύσεων TWD I παραμένει σαφώς ανώτερη της αξίας των ενισχύσεων TWD II και TWD III, ακόμη και αν χρησιμοποιηθεί το επιτόκιο αναφοράς 7,5 %.

97 Επομένως, εφόσον η προσφεύγουσα δεν απέδειξε το βάσιμο της προϋποθέσεως επί της οποίας στηρίζεται η επιχειρηματολογία της, δηλαδή ότι το άθροισμα των ενισχύσεων TWD II και TWD III ήταν ανώτερο της αξίας των ενισχύσεων TWD I, οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθούν.

Επί των λόγων ακυρώσεως που αντλούνται από το νόμιμο των ενισχύσεων TWD I

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

98 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, στην υπόθεση T-244/93, και με το δικόγραφο της προσφυγής της, στην υπόθεση T-486/93, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι

μέρος των ενισχύσεων TWD I πληρούσε τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για να μπορέσει να κηρυχθεί συμβιβαστό με την κοινή αγορά, τουλάχιστον όσον αφορά τις καινοτομίες στην επεξεργασία συνθετικών ινών, την εξυγίανση της διαδικασίας βαφής και την αγορά πλεκτικών μηχανών. Συγκεκριμένα, εφόσον οι ενισχύσεις TWD II, οι οποίες αφορούν την παραγωγή νημάτων και την πλέξη, είναι στο σύνολό τους νόμιμες, πρέπει να ισχύει το ίδιο για παρεμφερείς δραστηριότητες που επιδοτήθηκαν με τις ενισχύσεις TWD I. Εξάλλου, οι καινοτομίες στην επεξεργασία των συνθετικών ινών, η εξυγίανση της διαδικασίας βαφής και η αγορά πλεκτικών μηχανών δεν έχουν προκαλέσει καμία αύξηση της παραγωγής.

- 99 Επί πλέον, άλλες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 1988 για επενδύσεις της ίδιας φύσεως, μεταξύ 1985 και 1987, έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το αποδεικνύει με την προσκόμιση ενός σημειώματος της 7ης Απριλίου 1988 του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας που αναφέρει μια τηλεφωνική συνομιλία με υπάλληλο της Επιτροπής. Έτσι, το 1988 η Επιτροπή αποφάσισε ότι ενισχύσεις πανομοιότυπες, κατά την προσφεύγουσα, με τις ενισχύσεις TWD I εμπίπτουν στον τομέα «κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα» και όχι στον τομέα «ίνες».
- 100 Κατά το μέτρο που η λόγω μη κοινοποιήσεως έλλειψη νομιμότητας των ενισχύσεων TWD I είναι καθαρώς τυπική, η προσπάθεια να επιβληθεί η επιστροφή τους συνιστά κατάχρηση εξουσίας, δεδομένου ότι ουδέποτε η Επιτροπή έχει απαιτήσει υπό τέτοιες συνθήκες την επιστροφή ενισχύσεων.
- 101 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι, εφόσον, κατά την άποψή της, το άρθρο 184 της Συνθήκης ΕΟΚ έχει κατ' αναλογίαν εφαρμογή, της επιτρέπεται να επικαλεστεί, ακόμη και σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας, την έλλειψη νομιμότητας της αποφάσεως TWD I (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1979, 92/78, Simmenthal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 407). Ισχυρίζεται ότι, παρ' όλων ότων θα μπορούσε να προσβάλει απ' ευθείας την απόφαση TWD I, πληροφορήθηκε το πραγματικό οικονομικό της περιεχόμενο μόνον όταν έλαβε γνώση της αποφάσεως TWD II.
- 102 Η καθής ισχυρίζεται ότι η απόφαση TWD I είναι άνευ ετέρου εκτελεστή μετά την εκπνοή, την 1η Νοεμβρίου 1986, της προβλεπόμενης από το άρθρο 173 της Συνθήκης προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής. Εφόσον η προσφεύγουσα δεν άσκησε εμπροθέσμως προσφυγή κατά της αποφάσεως TWD I, τα επιχειρήματά

της είναι απαράδεκτα και αλυσιτελή. Επικουρικώς, η καθής ισχυρίζεται ότι οι ενισχύσεις TWD I ήσαν παράνομες όχι μόνον για τυπικούς αλλά και για ουσιαστικούς λόγους. Συγκεκριμένα, οι επενδύσεις TWD I αύξησαν το δυναμικό παραγωγής νημάτων της προσφεύγουσας, κατά παράβαση του κώδικα του τομέα, ενώ οι επενδύσεις TWD II και TWD III αφορούσαν πρόσθετες διεξόδους για τα νήματα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 103 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο, με την προαναφερθείσα απόφαση του της 9ης Μαρτίου 1994 στην υπόθεση TWD Textilwerke Deggendorf, αποφάνθηκε ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να επικαλεστεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου την έλλειψη νομιμότητας της αποφάσεως TWD I, με το σκεπτικό ότι η προσφεύγουσα δεν είχε ασκήσει, βάσει του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής εντός της τασσομένης προθεσμίας (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 11). Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το ίδιο συμβαίνει εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, η προβλεπόμενη από το άρθρο 184 της Συνθήκης ένσταση ελλείψεως νομιμότητας δεν μπορεί να προβληθεί από φυσικό ή νομικό πρόσωπο που θα μπορούσε να ασκήσει προσφυγή βάσει του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, αλλά που δεν το έχει πράξει εντός της προθεσμίας που το άρθρο αυτό προβλέπει (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Simmenthal κατά Επιτροπής, σκέψη 39).
- 104 Επομένως, οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από το νόμιμο των ενισχύσεων TWD I πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθούν.
- 105 Απ' όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι προσφυγές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους, χωρίς να χρειάζεται το Πρωτοδικείο να αποφανθεί, στην υπόθεση T-244/93, επί του παραδεκτού των λόγων ακυρώσεως που προβλήθηκαν για πρώτη φορά στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 106 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Εφόσον η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει τις προσφυγές.
- 2) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και τα δικαστικά έξοδα της καθής.
- 3) Η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Biancarelli

Schintgen

Briët

García-Valdecasas

Bellamy

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Σεπτεμβρίου 1995.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. Biancarelli